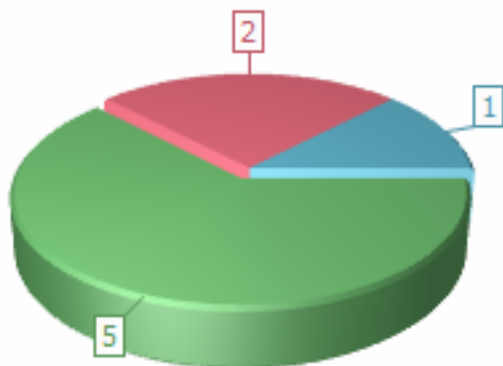
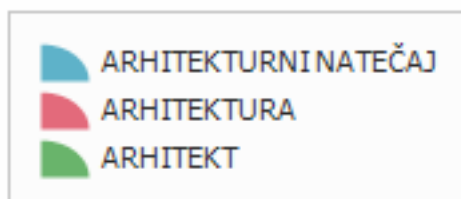

Poročilo medijskih objav

17.07.2024

Objave v poročilu:

---

17. 07. 2024	Delo	Stran/Termin: 7	SLOVENIJA
Naslov:	Ali Nuk II sploh potrebujemo?		
Vsebina:	Kjer so predvidene knjižne police, naj bodo parkirna mesta.		
Avtor:	Matevž Granda		
Rubrika, Oddaja:	MNENJA	Žanr: KOMENTAR	Naklada: 16.187,00
Gesla:	ARHITEKTURNI NATEČAJ, ARHITEKTURA, ARHITEKT		

---

17. 07. 2024	Dnevnik	Stran/Termin: 20	SLOVENIJA
Naslov:	Stoletje in pol svetilnika		
Vsebina:	V piranskem svetilniku so odprli razstavo o svetilniku na piranski Punti, ki so jo pripravile muzejske svetnice Pomorskega muzeja Sergej Mašera Piran. Razstava, ki ni del rednega programa muzeja za letošnje leto, je nastala na željo Občine Piran, saj se je občina prostore		
Avtor:	sta		
Rubrika, Oddaja:	PROSTI ČAS	Žanr: POROČILO	Naklada: 15.822,00
Gesla:	ARHITEKT		

---

17. 07. 2024	Nedeljski dnevnik	Stran/Termin: 12	SLOVENIJA
Naslov:	Reka ljubezni, ki izvira v družbi zmajev		
Vsebina:	Tekmovanje za najdaljšo reko- V Krško jamo vstopamo po stopnicah navzgor- Novi mostovi in brvi čez Krko		
Avtor:	Katja Glešič		
Rubrika, Oddaja:	/	Žanr: POROČILO	Naklada: 68.650,00
Gesla:	ARHITEKT		

---

17. 07. 2024	Nedeljski dnevnik	Stran/Termin: 14	SLOVENIJA
Naslov:	»Začetek konca zelenih pljuč Ljubljane«		
Vsebina:	Nasprotniki Magnificovega koncerta v parku Tivoli razmišljajo tudi o občinskem referendumu		
Avtor:	Meta Černoga		
Rubrika, Oddaja:	/	Žanr: POROČILO	Naklada: 68.650,00
Gesla:	ARHITEKT		

---

17. 07. 2024	Nedeljski dnevnik	Stran/Termin: 30	SLOVENIJA
Naslov:	Protiturško obzidje nad Grosupeljsko kotlino		
Vsebina:	Cerkev sv. Nikolaja je deL Tabora nad Cerovim, ki velja za enega najboljše ohranjenih protiturških taborov na Slovenskem		
Avtor:	Neža Mrevlje		
Rubrika, Oddaja:	SLOVENSKE CERKVE	Žanr: POROČILO	Naklada: 68.650,00
Gesla:	ARHITEKTURA, ARHITEKT		

---

17. 07. 2024 Delo

Stran/Termin: 7

Naslov: Ali Nuk II sploh potrebujemo?

Avtor: Matevž Granda

Rubrika/Oddaja: MNENJA

Žanr: KOMENTAR

Površina/Trajanje: 752,60

Naklada: 16.187,00

Gesla: ARHITEKTURNI NATEČAJ, ARHITEKTURA, ARHITEKT

Matevž Grandapublicist in arhitekt, revija Outsider

Ali Nuk II sploh potrebujemo?

Naj začnem s provokacijo: ali Nuk II sploh potrebujemo? Vsi poznamo problem gradnje nove Nacionalne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani – Nuk II. Potreba po prostorski širitvi se je pojavila že konec 70. let prejšnjega stoletja, konec 80. je bil arhitekturni natečaj za novo knjižnico, na katerem je zmagal arhitekt Marko Mušič. Novi Nuk bi bil že skoraj zgrajen na začetku novega tisočletja, če projekta ne bi zaustavili, ker naj bi bil preveč zastarel. Tako je bil na začetku prvega desetletja tega stoletja razpisan nov natečaj, na katerem so zmagali Bevk Perovič arhitekti. Smo v sredini drugega desetletja 21. stoletja, a Nuk II še vedno ni niti blizu gradnje. Zdaj ga zaustavlja enormno visoka ponudba za arheološka izkopavanja, ki so pogoj za začetek gradnje, čeprav so bile obsežne raziskave že opravljene pred skorajšnjo gradnjo Mušičevega projekta. Desetletja tečejo, svet se spreminja. Vmes je Nuk je že rešil največjo prostorsko stisko shranjevanja knjižnega gradiva z najemom skladišč v BTC in v Mariboru. Najpomembnejši očitek Mušičevemu projektu je takrat bil, da je zastarel, ker je bil načrtovan v postmodernistični maniri in s programskimi izhodišči preddigitalne dobe. A kmalu bo zastarel tudi Bevk Perovičev projekt, če celo že ni. Nastal je v času, ko se še nismo dobro zavedali, da je čezmerna uporaba betona eden od glavnih virov izpustov toplogrednih plinov in posledično globalnega segrevanja. Poleg tega je v tem času digitalizacija povsem spremenila pomen in vlogo javnih knjižnic. Tako bo betonski monument s steklenimi fasadami, skozi katere bi vse bolj vroče sonce uničevalo našo knjižno dediščino, sporočal povsem napačno idejo, podobno kot naj bi postmodernističen opečni kolos to počel, če bi bil zgrajen pred dvajsetimi leti. Vzrok, da Nuk II še ni zgrajen, naj bi bilo pomanjkanje financ. Kako priročno. A že samo če seštejemo prihodke od improviziranega parkirišča na mestu Nuka II, ugotovimo, da bi z letnimi prihodki približno 1,5 milijona evrov do zdaj že lahko pokrili dober del gradnje.

Verjamem, da večina bralcev te kolumne naslovno vprašanje razume kot ironijo. Večini bralcev je jasno, da, seveda, Nuk II potrebujemo. A niso vsi prebivalci te države tudi bralci knjig. Po nekaterih raziskavah o bralnih navadah v Evropi naj bi v zadnjem letu le nekoliko več kot 50 odstotkov populacije prebralo najmanj eno knjigo.

FOTO JOŽE SUHADOLNIK

FOTO LEON VIDIC

V Skandinaviji je ta delež višji in znaša približno 80 odstotkov. Po drugi strani pa je zanimiv statistični podatek, da za 60 odstotkov Evropejcev predstavlja pomembno vrednoto avtomobil, takoj za družino in zdravjem. Glede na statistiko in dosedanjo časovnico gradnje Nuka II bi med tiste, ki jim ni mar za knjige in jim je veliko bolj mar za dobre avtomobile, lahko umestili tudi naše odločevalce in politike. In če bi zgradili Nuk II, bi izgubili 188 parkirnih mest v središču Ljubljane, kar je skoraj deset odstotkov parkirnih mest, ki jih javno podjetje Javna parkirišča in tržnica upravlja v centru. Je to vzrok, da se v resnici nikomur ne mudi z gradnjo Nuka II?

Na uvozu v improvizirano parkirišče Nuka II je pogosto dolga kolona vozil, ki čakajo, da se rdeči napis »zasedeno« obarva v zelenega, »prosto«. Če bi bil Nuk II zgrajen, kje bi parkirali vsi ti avtomobili? Kje bi parkirali obiskovalci Križank? Kje turisti? In kje vsi tisti, ki decembra pridejo pogledat, kako se prižgejo lučke v mestu? In seveda, kje bodo parkirali uporabniki Nuka II?

Ob teh vprašanjih se mi včasih prikraide misel, ki jo sam pri sebi obravnavam humorno. A če jo izrečem ali napišem, lahko zveni tudi strašljivo resno. Predstavljajte si, da bi odločevalec ocenil, da knjižnice nihče zares ne potrebuje, saj očitno lahko brez njih shajamo, in da bistveno bolj potrebu-

Kjer so predvidene knjižne police, naj bodo parkirna mesta.

jemo parkirišča, zato bi namesto Nuka II raje zgradil garažno hišo. Prepričan sem, da bi se nenadoma našel denar, birokratski postopki bi se začeli, spora med občino in državo pa ne bi bilo več. Gradnja bi se začela v letu dni in v dveh letih bi imeli novo najsodobnejšo garažno hišo. Sedanji prihodek bi se podeseteril. Strašljivo je, da se v družbi, v kakršni živimo, takšen scenarij ne zdi nemogoč.

In če smo že pri tem: morda bi to mentaliteto odločevalcev lahko celo obrnili v javno korist in zahtevali, naj se namesto Nuka II zgradi garaža. Naj se zmagovalno rešitev za Nuk II preprojektira v garažno hišo. Kjer so predvidene knjižne police, naj bodo parkirna mesta in v monumentalni večvišinski prostor naj se umesti klančine za prehajanje med nivoji. To, kar zdaj neuspešno gradimo že več desetletij, bi bilo v hipu zgrajeno.

Zagovorniki teze, da novi Nuk II vseeno potrebujemo, bi morali le še malo počakati. V roku nekaj let bo avtomobilska evolucija doživela novo razvojno stopnjo. Pred nekaj tedni je

hrvaški vizionar in podjetnik Mate Rimac predstavil nov robotski taksi Verne: avtonomno vozilo brez voznika bo namenjeno urbani mobilnosti. Poleg tega da nima voznika, je bistvena sprememba tudi to, da uporabnik ne bo lastnik vozila. Taksiji bodo prišli na poziv prek aplikacije na telefonu. Sistem razvijajo že od leta 2020 in je pripravljen do te stopnje, da napovedujejo redno uvedbo v Zagrebu leta 2026. Novi način mobilnosti bo vplival na oblikovanje mest. Umetna inteligenca je v analitičnem mišljenju in uporabi baz podatkov precej sposobnejša od naravne. Tako si lahko predstavljamo, da ne bo več prometnih zastojev, in najpomembnejše: nikoli več se ne bomo vprašali, kje bomo parkirali? Ko nas bo vozilo pripeljalo na cilj, bo že v službi nekoga drugega. Stojčega prometa tako ne bo več. Sprostilo se bo veliko površin, namenjenih parkiranju. Takrat bi garažno hišo Nuka II samo še zastekli, odstranili klančine in jih opremili s knjižnimi policami.

Žal živimo v družbi, v kateri se takšna absurdna pot zdi verjetnejša od tiste prave, da bi Nuk II s ponosom in zagnanostjo zgradili – ne ker moramo, ampak ker želimo.

Prispevek je mnenje avtorja in ne izraža nujno stališča uredništva.

17. 07. 2024 Dnevnik

Stran/Termin: 20

Naslov: Stoletje in pol svetilnika

Avtor: sta

Rubrika/Oddaja: PROSTI ČAS

Žanr: POROČILO

Površina/Trajanje: 453,67

Naklada: 15.822,00

Gesla: ARHITEKT

Piranska Punta s cerkvijo Marije Zdravja, 12-metrskim zvonikom in svetilnikom. © Katja Glešič

PIRAN

Stoletje in pol svetilnika

V piranskem svetilniku so odprli razstavo o svetilniku na piranski Punt, ki so jo pripravile muzejske svetnice Pomorskega muzeja Sergej Mašera Piran. Razstava, ki ni del rednega programa muzeja za letošnje leto, je nastala na željo Občine Piran, saj se je občina prostore svetilnika in nekdanjega stanovanja svetilničarja odločila odpreti za javnost.

Obnova zunanjsčine sicer še poteka in zunanost stavbe bo slavnostno predstavljena konec avgusta, so sporočili iz muzeja. Piranska občina je nalogo postavitev manjše razstave o zgodovinskih, etnoloških, arheoloških in umetniško-zgodovinskih vidikih svetilnika ter arhitektonskega kompleksa na piranski Punt ob 150. obletnici zgraditve svetilničarjevega stanovanja, ki je trenutno v fazi prenove, zaupala Pomorskemu muzeju. Razstavo so pripravile in postavile muzejske svetnice Duška Žitko, ki je tudi kuratorica kolektivne razstave, Nadja Terčon, Bogdana Marinac in Snježana Karinja, oblikovala pa jo je Nataša Simšič. Ključne podatke o prenovi je prispevala Vanja Pohinar iz Območne enote Piran Zavoda za varstvo kulturne dediščine.

Piranski svetilnik od leta 1872

Pomorski promet se je v začetku 19. stoletja ob istrski obali zelo povečal, zato je bilo treba domačim in tujim ladjam zagotoviti varno in dobro plovbo. Leta 1818 so v Savudriji zgradili svetilnik in ga kot prvega na Jadranu opremili s plinsko lučjo. V večernih urah 17. aprila 1818 so ga svečano odprli. Dan odprtja je bil načrtno izbran, saj sta Trst takrat

obiskala avstrijski cesar in cesarica. Leta 1872 se je savudrijskemu svetilniku pridružil tudi manjši, a nič manj pomemben piranski svetilnik na skrajnem rtu polotoka, piše na prvem panoju razstave.

Svetilnik so zgradili na masivno grajenem obrambnem stolpu nekdanjega beneškega mestnega obzidja na konici

Svetloba s piranskega rta je bila vidna kar devet navtičnih milj daleč, zvok ročne sirene za meglo je bilo slišati do daljave pol navtične milje. Zvočni signal so oddajali v enakih presledkih kot svetlobne signale.

piranskega polotoka in ob njem postavili še manjši kamniti objekt s strojnico, leta 1874 pa so uredili tudi domovanje za svetilničarja. Svetilnik so opremili z rdečo svetilničarsko lučjo na petrolej, ki je prvič zagorela 2. marca 1872. Svetloba s piranskega rta je bila vidna kar devet navtičnih milj daleč, zvok ročne sirene za meglo je bilo slišati do daljave pol

navtične milje. Zvočni signal so oddajali v enakih presledkih kot svetlobne signale. Gorivo za svetilnik (petrolej, bencin) so hranili v majhnem skladišču v pritličju pod stopnicami, ki so vodile na svetilnik in v zvonik.

Dom za svetilničarja in njegovo družino

Piranski svetilnik je pripadal piranski pristaniški upravi, ta pa je bila tedaj podrejena Pomorski vladi v Trstu, ki je imela popoln nadzor nad pomorstvom v avstrijski monarhiji in je med drugim skrbela tudi za dobro organizirano ter izjemno pomembno svetilničarsko službo. Po vzpostavitvi prenovljenega svetilnika je leta 1874 želela urediti domovanje za tam zaposlenega svetilničarja in njegovo družino. Za dovoljenje je prosila piransko občino, ki je v to privolila, vendar pod pogojem, da spodnji prostor svetilnika ostane vedno v lasti piranske komune ter da v primeru, če se svetilnik preseli na drugo mesto, ostane v lasti piranske komune tudi stanovanje, piše v razstavnem gradivu.

Svetilničarjem, ki so jih v obdobju Avstro-Ogrske uvrščali med poduradnike in strežnike, so leta 1907 dodelili službena oblačila. S tem so želeli poskrbeti za njihovo prepoznavnost in urejenost. Pripadali sta jim zimska in poletna službena uniforma. Svetilničarsko službo je označeval znak svetilnika na ovratnikih. Uniforme so bile za svetilničarje predpisane tudi v času Kraljevine Italije. Razstava in prostori svetilnika bodo na ogled do 31. oktobra. ✕ **sta**

17. 07. 2024 **Nedeljski dnevnik**

Stran/Termin: 12

Naslov: Reka ljubezni, ki izvira v družbi zmajev

Avtor: Katja Glešič

Rubrika/Oddaja: /

Žanr: POROČILO

Površina/Trajanje: 1.654,03

Naklada: 68.650,00

Gesla: ARHITEKT

Krko opevajo kot zeleno lepoticco, kar upraviči že pri svojem izviru. Nihče pa ne ve, kdo in kdaj je reki izbral ime Krka.

Reka ljubezni, ki izvira v družbi zmajev

Tekmovanje za najdaljšo reko – V Krško jamo vstopamo po stopnicah navzgor – Novi mostovi in brvi čez Krko

Tekst in fotografije: Katja Gleščič

»Krka sanjava se poigrava tam med bregovi, kjer sem doma-...« se nam je v misli zataknila slavna skladba Ansambla Lojzeta Slaka, ko smo z dolenjske avtoceste pri Ivančni Gorici zavijali proti reki. Prva postojanka je vendarle na Muljavi, na domačiji Josipa Jurčiča. Tistih štrbunk in štrrbunk, ki sta se zaslišala, ko je padel v vodo hudič, ki ga je Krjavelj v romanu Deseti brat presekal na pol, sicer ni naredila Krka, a je reka zaznamovala tudi Jurčičevo življenje in pisanje. Če bi nas na kakšnem kvizu doletelo vprašanje, katera je najdaljša reka, ki izvira in se izliva v Sloveniji, bi pri odgovoru morda kolebali. Po uradnih statističnih podatkih bi pač izstrelili, da je najdaljša 102 kilometra dolga Savinja. Krka pa je na drugem mestu s 94 kilometri. Če pa bi nas slišali člani Turističnega društva Krka, bi nas brzkone kdo od njih popravil, da je po njihovem merjenju Krka gotovo daljša.

»Kakor koli, je pa naša Krka bolj mirna in poslušna, ni tako hudourniška in nagajiva kot Savinja in ne povzroča tako hudih težav ljudem ob njej,« salomonsko sklence poznavalec reke Krke in turistični zanesenjak **Vlado Kostevc**, ki v občini Žužemberk skrbi za družbene dejavnosti. »Mi, ki živimo ob Krki, vemo, kdaj bo narasla in kako hitro. Njeno dovodno območje je Radensko polje pri Grosupljem. Visoka voda pride po kraškem svetu k nam z zamudo.«

Do izvira reke Krke in Krške jame pridemo skozi vas Gradiček. Po sprehodu čez travnik obiskovalca v hladu dreves pričaka mirno jezerce v vseh

odtenkih zelene barve. Le tu in tam na dnu malce zabrbota, ko iz podzemlja priteče nova pošiljka vode. Težko si predstavljamo, da ob večdnevem deževju hrumi in dere izpod vseh skal in iz bližnje Krške jame. »Običajno se to zgodi približno štirikrat na leto, lani pa je voda bruhalo iz jame kar enajstkrat. Takrat obvestimo kraje dolvodno, Žužemberk pa Kostanjevico na Krki, da prihaja vodni val in se lahko pripravijo. Jezerce na izviru Krke nikoli ne presahne, niti v največji suši,« opiše **Slavko Pajntar - Pinki**, neumorni predsednik Turističnega društva Krka. Nihče ne ve, kako in kdaj je reka dobila ime Krka.

Netopirji pregnali Gibonnija in druge zvezde iz jame

Krška jama tik ob izviru Krke je najbrž edina jama, v katero se ne spustiš, ampak povzpneš po stopnicah navzgor do vhoda za železnimi vrati. To je novejši vhod, ki so ga razširili leta 1935, da naraščajoča podzemna voda ob močnem deževju hitreje odteka iz podzemlja. Tako so rešili problem poplav na Radenskem polju. Prvotni, naravni vhod v jamo je precej manjši, zgolj špranja med skalami, skrita višje v gozdu. V varno zavetje Krške jame so se prebivalci v preteklosti zatekli, vselej ko so v deželo vdirali sovražniki. Tudi že ko je Janez Vajkard Valvasor v 17. stoletju hodil tod okoli in v Slavi vojvodine Kranjske prvi omenil Krško jamo, je tam našel polno ognjišč še iz turški časov. »Ostaline kažejo, da so se v njej zadrževali ljudje že vse od železne dobe dalje,« doda vodnik po jami **Primož Bradač**.

Sposodimo si opis Josipa Jurčiča, ki je Krško jamo dobro poznal in jo v povesti Jurij Kozjak takole opisoval:

»Človek, ki hodi v to jamo, mora se ukloniti pri vhodu. Potem se nekaj časa, komaj sedem stopinj, gre navdol v zemljo. Precej potlej pa se pride v veličastno poslopje, katero je in zidala in skladala sama roka vseмогоčnega stvarnika.«

Do danes so je raziskali 490 metrov, obiskovalci pa si lahko ogledajo prvih 208 metrov do sifonskega jezera. Zanj skrbi Turistično društvo Krka. Jama je zlahka dostopna, povsem vodoravna je, celo v navadnih natikačih gre brez težav. Niti prehladno ni, v poletni vročini je njenih devet stopinj Celzija ravno prav. Za turistične ogleda so jo uredili leta 1995, tlakovali potko in uredili razsvetljava ter zaprli z železnimi vrati. V sprednji dvorani so postavili tudi manjši oder, saj so v jami do leta 2010 organizirali prireditve in tudi večje koncerte. Celo Perpetuum Jazzile, Gibonni, Helena Blagne, Siddharta-... so se lahko pohvalili s koncertom v Krški jami. Od kar pa je območje pristalo pod Naturo 2000, so prepovedane vse aktivnosti v jami. Zasluga za to gre predvsem 120 netopirjem, zaščitenim malim podkovernjakom, ki prezimujejo in dremajo v jami. Poleg njih s stropa visijo tisočletni špagetasti kapniki in jamske zavesice, v katerih zlasti otroci, ki imajo bujno domišljijo, zlahka prepoznajo najrazličnejše figure, slonovo glavo, orjaški ligenj, orlov kljun, sfingo, jamskega trola-... Človeška ribica je tamkajšnja prebivalka že od nekdaj. »Ob zadnjem štetju v letu 2021 so jih potapljači našli več kot 200 primerkov,« poroča Bradač. O močerilih kroži legenda. Perice iz vasi Krka so včasih prale perilo v reki, človeških ribic, ki so jih videvale, niso poznale, prepričane so bile, da so to mladiči zmajev. Zato domačini še danes pravijo, da Krka izvira v družbi zmajev.

Reka ljubezni privablja obiskovalce in kopalce

Trume obiskovalcev so se k izviru Krke začele zgrinjati, ko so v letu 2017 na tem območju snemali priljubljeno televizijsko nanizanko Reka ljubezni. »Turistične agencije so vozile polne avtobuse ljudi, ki so si želeli ogledati prizorišča snemanja. Niti predstavljati si nismo mogli, kakšen vpliv ima televizija. Da se obiskovalci niso izgubljali po vaseh v iskanju prizorišč, smo v društvu pripravili posebne vodene poti po poteh nanizanke,« se spominja Bradač. Turizem gre z roko v roki z gostinstvom, med kar 38 ribjimi vrstami, ki živijo v reki Krki, je najpomembnejša postrv, ki živi v zgornjem toku Krke in jo ponujajo v domala vsaki bližnji gostilni in na turistični kmetiji. Med najbolj slikovitimi, kjer ima postrv častno mesto na jedilniku, je domačija Javornik v Krki, z lesenimi podesti tik ob reki in lesenim mostom, pod katerim se med vratci prebijajo kajakaši.

K razgibanosti zgornje struge zelene reke prispevajo lehnjakovi pragovi. Že stoletja se namreč tam iz vode izloča apnenec ter poseda na mahovje in podrta drevesa, tako da nastanejo pregrade lehnjaka ali po domače lahkovca, ki so ga nekoč uporabljali tudi pri gradnji. Čeznje se voda preliva v brzicah in manjših slapovih. Najlepši so nemara med Zagradcem in Žužemberkom ter med Dvorom in Gornjim Kotom. Tudi romantični grad Otočec, naš vodni grad, stoji na enem od otokov, ki jih je z nalaganjem lehnjaka oblikovala reka. Podobnih manjših otokov je še več deset, odvisno od tega, kako visoka je Krka.

Marsikje vzdolž reke Krke so urejena naravna kopališča. Ustavimo se na parkirišču ob glavni cesti pri Zagradcu in se po makadamski potki spustimo do rečne struge parka Loka. V vodi se hladi nekaj kopalcev. »Ne, ne, ni mrzla. Le paziti je treba, da ne stopim na kakšno vejo,« odgovarja kopalca, ki se na mirnem delu reke pod lehnjakovimi pragovi počasi premika proti globlji vodi. Ob našem obisku je Krka premogla približno 20 stopinj Celzija, v zadnjih dneh se je ponekod že bolj segrela. Zapuščene lesene konstrukcije nekdanjega bara in gostilne kažejo, da je loka doživela že boljše čase. A kdor išče mir v zelenju, je na pravem kraju.

Prava rečna riviera pa obiskovalca pričaka pod mostom v Žužemberku, mestu, ki je ime dobilo prav po šumenju Krke. Stara nemška beseda sousen namreč pomeni šumeti. Na obeh bregovih reke je polno obiskovalcev, blazin, supov, kajakov... Registrske tablice avtomobilov na parkirišču razkrivajo, da tu še zdaleč niso samo domačini. »Slišali smo, da je na morju polno sluzi, pa smo šli v nasprotno smer, v Suho krajino. Tukaj smo prvič in smo popolnoma navdušeni,« nam na hitro pojasni Ljubljčan, medtem ko nadzira otroka v vodi. V gostilni Koren so skoraj vse zunanje mize polne, tudi ležalniki tik ob reki. »To je šele začetek, v prihodnjih vikendih bo še veliko več gostov,« je zagotovila natarica, ko je hitela točiti pivo. A na travniku ob reki s pogledom na žužemberški grad je dovolj prostora za vse. Podobno živahno je v vročih dneh tudi na kopa-

Krška jama je ena naših lažje dostopnih jam, ogleda si jo lahko tudi kuža.

Slavko Pajntar - Pinki, predsednik Turističnega društva Krka: »Jezero na izviru Krke nikoli ne presahne, niti v najhujši suši.«

liških na Otočcu, Kostanjevici na Krki in drugje ob reki.

Dolini reke Krke pravijo tudi dolina gradov. V njenem porečju se je nekoč dvigalo 65 gradov, nekateri nam še danes nakazujejo, kakšno je bilo srednjeveško življenje. Tudi kruto. Vrtni paviljon oziroma stolp, ki ga je v 17. stoletju dal zgraditi grof Jurij Žiga Gallenberg na travniku v vasi Soteska, je kmalu dobil ime Hudičev turn. Med domačini kroži legenda, je razuzdanemu soteskemu graščaku v turnu pripadla prva noč z vsako nevesto in da so zanj ugrabljali in mu v turn vodili lepa kmečka dekleta. No, danes je poslikan stolp prizorišče srečnih dogodkov, tu je tudi poročna dvorana.

O industriji, ki jo je poganjala reka Krka, priča z evropskim denarjem obnovljen stari plavž na Dvoru iz leta 1796. Auerspergova železarna, ki je izkoriščala reko, je bila eden največjih in najpomembnejših industrijskih obratov na Slovenskem za časa Avstro-Ogrske. Končala se je, ko so na Dunaju odločili, da železnica ne bo potovala po dolini Krke. Industrija danes domuje v središču Dolenjske, v Novem mestu. Krka, Revoz, Adria Mobil... Svetovno znana tovarna zdravil je po reki celo dobila ime, prav tako turistično podjetje Terme Krka v Dolenjskih Toplicah in še marsikatera organizacija v dolini reke.

Julijino in Štukljevo brv čez Krko so poimenovali občani

Mostovi, simboli povezovanja med ljudmi, so na reki Krki posebna zgodba: številne lesene brvi, železne in kamnite mostove najdemo vzdolž celotne struge. Tudi povsem na koncu, pri Brežicah, kjer se Krka izliva v Savo, se tik pred sotočjem pne železni most, en most za dve reki.

Samo v Mestni občini Novo mesto, kjer se Krka vije po enem svojih okljukov, jo prečka deset mostov ali brvi. Najnovejši sta Štukljeva brv v Irči vasi in Julijina brv med Loko in Kandijo. V ekipi, ki ju je zasnovala, je tudi eden najbolj znanih evropskih projektantov mostov Marjan

Pipenbaher. Občina, ki jo vodi župan **Gregor Macedoni**, je za poimenovanje novih dveh brvi vprašala občane. »Prejeli smo kar 140 različnih predlogov, med katerimi je za Julijino brv prednjačilo ravno izbrano ime (zaradi bližine gradiča Novi dvor, kjer je do svoje smrti bivala slavna Prešernova muza). Glede na arhitektonsko-inženirski dosežek brvi v Irči vasi, ki jo definirajo čista linija, eleganca in lahkotnost, kot je bilo značilno za Novomeščana in olimpijca Leona Štuklja, pa je bilo izbrano ime Štukljeva brv,« je razložila **Saša Sršen** iz kabineta novomeškega župana. Avtorji so za Štukljevo brv za pešce in kolesarje letos prejeli priznanje Plečnikovo medaljo. Projekt obsega še štiri brvi in mostove, ki jih bodo gradili postopno.

Od mostov so povsem odvisni na Kostanjevici na Krki, v našem edinem mestnem jedru na otoku. Nedavno so odprli na novo zgrajen severni most, lani so podobno obnovili južnega, letos nameravajo obnoviti še tretji most, tercijski ali tako imenovani mali most, ki so ga poškodovale lanske poplave. Tako bodo imeli v občini obnovljene vse tri mostove, ki vodijo na kostanjeviški otok. Krka pa bo kot že tisočletja leno nadaljevala svojo pot pod mostovi, po ovinkih in okljukih vse do Krške vasi, kjer se združi z reko Savo. ■

Perice iz vasi Krka so včasih prale perilo v reki, človeških ribic, ki so jih videvale, niso poznale, prepričane so bile, da so to mladiči zmajev. Zato domačini še danes pravijo, da Krka izvira v družbi zmajev.

Kopališče pod gradom Žužemberk je polno obiskovalcev od blizu in daleč.

Kamnitni plavž na Dvoru priča o največji železarni na Slovenskem v času Avstro-Ogrske.

Krka odlaga apnenec in tvori lehnjakove pragove z brzicami in slapovi, kot so v Toplarjevi loki.

Nova brv v Irči vasi v Novem mestu je elegantna kot je bil nekdanji telovadec Leon Štukelj, zato so ji nadedli ime Štukljeva brv. /

Foto: Mestna občina Novo mesto

Hudčev turn v Soteski je bil v srednjem veku strah in trepet za mlada dekleta, danes pa je v njem poročna dvorana.

Grad Otočec je naš edini vodni grad.

Naslov: »Začetek konca zelenih pljuč Ljubljane«

Avtor: Meta Černoga

Rubrika/Oddaja: /

Žanr: POROČILO

Površina/Trajanje: 539,08

Naklada: 68.650,00

Gesla: ARHITEKT

»Začetek konca zelenih pljuč Ljubljane«

Nasprotniki Magnificovega koncerta v parku Tivoli razmišljajo tudi o občinskem referendumu

Meta Černoga

»Spremljamo začetek konca zelenih pljuč prestolnice,« so prejšnji teden ob proslavljanju 40-letnice ljubljanskega parka Tivoli svoje nestrinjanje z izvedbo Magnificovega koncerta v tem parku izrazili Mladi za podnebno pravičnost. Kakšnih 30 jih je s transparenti pospremlilo slavje in odprtje razstave, ki jo je Mestna občina Ljubljana poimenovala Ohranimo naravo sredi mesta, kar je po mnenju protestnikov cinično, saj organizatorji koncertov v tem parku po novem ne bodo več potrebovali soglasja Zavoda za varstvo narave.

Park, ki ima za mesto Ljubljana in širše tudi simbolni pomen ter je prepoznaven po celotni Sloveniji, je prav tako habitat redkih in ogroženih vrst, predvsem ptic. Debla starih listavcev v parku Tivoli so življenjski prostor hrošča puščavnika. Tako hrošč kot njegov habitat sta pri nas zavarovana. Po direktivi EU o habitatih gre za prioriteto varstveno vrsto. Park Tivoli je območje z eno največjih populacij puščavnika v Sloveniji. Populacija puščavnika v starih drevesih kostanja in lipe v mestnem parku Tivoli ima po do sedaj zbranih podatkih nacionalni pomen pri ohranjanju te vrste v Sloveniji. Območje parka ima status oblikovane naravne vrednote lokalnega pomena in naravnega spomenika, enega od štirih ožjih zavarovanih območij v krajinskem parku.

Ogrožen hrošč puščavnik

Prav zato so se ob napovedi, da naj bi imel tam 31. avgusta letos velik kon-

cert ob 30-letnici svojega ustvarjanja glasbenik Magnifico, oglasili krajinski arhitekti, biologi, urbanisti, glasbeniki, umetniki in uporabniki parka Tivoli ter glasbenika pozvali, naj svoj koncert prestavi na drugo lokacijo, kjer prireditev ne bo imela negativnih posledic za ljudi in naravo. Lokacija je namreč del Krajinskega parka Tivoli, Rožnik in Šišenski hrib, dogodek pa bi po navedbah Zavoda za varstvo narave poleg hrošča puščavnika ogrožal tudi cvetlico, imenovano evropska gomoljčica.

»V Ljubljani se odprt javni prostor čezmerno izkorišča kot vir zasebnih in javnih prihodkov. Naraščajoča komercializacija javnih prostorov omejuje njihovo svobodno rabo in utrjuje privatizacijo javnega dobra. Dogodki, kot je Magnificov koncert v Tivoliju, pomenijo tudi grožnjo osnovni substanci parka, občutljivemu naravnemu ekosistemu,« je poudarila krajinska arhitektka **Darja Matjašec**, podpisana pod poziv. Biolog in ekolog **Luka Šparl** je izpostavil, da načrtovana lokacija koncerta leži v osrednjem območju življenjskega prostora urbane populacije hrošča zahodnega puščavnika (Osmoderma eremita): »Zaradi izjemno majhne mobilnosti hroščev je za vzdrževanje stabilne populacije ključno vzdrževanje sklenjenih sestojev starih dreves listavcev. Ključno je preventivno ravnanje, saj lahko vsaka mehanska poškodba dreves ogrozi obstoj populacije te evropsko pomembne vrste hrošča. Ohranjanje tivolske populacije je nacionalnega pomena.«

»Krajinski park Tivoli, Rožnik in Šišenski hrib je bil ustanovljen z na-

menom varovanja narave. Ideja o kakršnemkoli množičnem dogodku v Tivoliju nam kot družbi nastavlja zrcalo, da se vanj zazremo in si odgovorimo na vprašanje, ali smo že dovolj zreli za spoštovanje narave in vsakega bitja v njej. Če nam ni mar, da ta dragocena bitja v enem večeru z 12.000 pari čevljev preženemo, preplašimo in poteptamo, se sprašujem, kako resnična je naša namera za doseganje trajnostnih ciljev in prilagajanja na podnebne spremembe,« je še opozorila podpisnica pisma, ekologinja in strokovnjakinja za sonaravne rešitve **Tjaša Griessler Bulc**.

Zbiranje podpisov?

Soglasja za koncert ni podal niti Zavod za varstvo narave, vendar so na Mestni občini Ljubljana sprejeli sklep, po katerem organizatorji njihovega soglasja ne bodo več potrebovali. Zadostovalo bo zgolj mnenje mestnega oddelka za okolje. Nasprotniki menijo, da to pomeni začetek konca Tivolija, zato so napovedali pritožbo na ustavno sodišče. Možnosti, kako preprečiti ta dogodek, tehtajo tudi opozicijski mestni svetniki. Ker je jasno, da v mestnem svetu nimajo večine in torej ne morejo preprečiti tega, za kar se odloči mestna oblast, razmišljajo o občinski referendumski pobudi, za kar bi morali pridobiti pet odstotkov oziroma 12.000 podpisov Ljubljančank in Ljubljančanov. Župan **Zoran Jankovič**, ki je koncertu naklonjen, je ob tem dejal, da so na občini pripravljeni na uporabo vseh pravnih sredstev, ki jih imajo na voljo. ■

Ob otvoritvi razstave Ohranjamo naravo sredi mesta, postavljene ob 40-letnici parka Tivoli, je potekal tudi protest za ohranitev narave, ki so ga izvedli Mladi za podnebno pravičnost. Foto: Bojan Velikonja

17. 07. 2024 **Nedeljski dnevnik**

Stran/Termin: 30

Naslov: Protiturško obzidje nad Grosupeljsko kotlino

Avtor: Neža Mrevlje

Rubrika/Oddaja: SLOVENSKE CERKVE

Žanr: POROČILO

Površina/Trajanje: 880,60

Naklada: 68.650,00

Gesla: ARHITEKTURA, ARHITEKT

Protiturško obzidje nad Grosupeljsko kotlino

Cerkev sv. Nikolaja je del Tabora nad Cerovim, ki velja za enega najbolj ohranjenih protiturških taborov na Slovenskem

Neža Mrevlje

Cerkev sv. Nikolaja, ki se vzpenja na strmem griču nad vasjo Cerovo pri Grosuplju, je najverjetneje stala že v 13. stoletju. V pisnih virih je prvič omenjena v 16. stoletju, brez podrobnosti pa jo med naštevanjem šmarskih podružnic v svojih zapisih navaja tudi **Janez Vajkard Valvasor**. Romansko cerkev so postavili na ostankih rimske naselbine, pri čemer je bil kraj poseljen že v prazgodovini. Svetišče so posvetili zavezniku mornarjev, brodarjev in splavarjev, da gre za priljubljenega svetnika, pa priča podatek, da je na Slovenskem sv. Nikolaju posvečeno največje število cerkva – okoli 200.

V **arhitekturo** cerovske cerkve so se skozi čas odtisnile različne oblikovne sledi. Ohranjen je gotski prezbitrij z rebrastimi oboki in zašiljenimi okni, med katerimi je le en originalni vitraž, saj je druge uničila eksplozija mine med drugo svetovno vojno. Poleg tega je odtise v cerkvi pustil tudi barok, ko so romansko ladjo povišali in jo obokali. Današnja podoba je svetišče dobilo leta 1702, ko so prizidali zakristijo. Del cerkvene ladje na zahodni strani je pevski kor, ki se v ladjine stene vpenja z enim samim lokom.

Od freske do oltarja

Notranjost cerkve krasijo freske. Te so iz tridesetih let 16. stoletja in so delo skupine mojstra Tomaža iz Senja, ki jih kot »hrvaške malarje« omenja tudi Primož Trubar. Na slavoloku,

steni, ki razmejuje prostor za vernike od oltarnega dela, so naslikani biblijski prizori, ki verujočim pojasnjujejo, da gledajo posvečeni del cerkve. Na osrednjem mestu je tako upodobljen bog, ob njem pa Kajin in Abel v kmečki opravi tedanjega časa, Marija in druge verske podobe.

Poslikave na notranjem obodu slavoloka so novejšega izvora. Ko so tam pod ometom odkrili originalne freske, so se odločili za njihovo restavriranje. Sedanjo podobo poslikav na tem mestu, ki se približujejo gotskemu izvorniku, je leta 1897 ustvaril eden od slikarjev slavne četverice slovenskih impresionistov Matej Sternen.

Baročni zlati oltar iz 17. stoletja je posvečen sv. Nikolaju. Zidna menza je poslikana z motivi angelskih glav s perutmi, v glavni vdolbini je leseni kip zaveznika cerkve, levo pa kip sv. Janeza Evangelista in desno sv. Matije. Zgoraj v atiki je sveti Florijan, desno sveti Anton Puščavnik in levo še kip škofa. Proti koncu 19. stoletja so v svetišče iz farne cerkve prinesli tudi križev pot, delo slikarja Goetzla. »Dobro delo, deloma slabo ohranjeno,« je že pred desetletji zapisal umetnostni zgodovinar **Stane Mikuš**. Križev pot so leta 1993 iz cerkve ukradli, na njegovem mestu pa so, kot opisujejo na portalu Kamra, kopije križevega pota iz Nemške vasi pri Ribnici.

Cerkev obdana s protiturško utrdbo

Med posebnostmi cerkve sv. Nikolaja je, da jo obdaja protiturško obzid-

je. Pri čemer velja poudariti, da je Tabor nad Cerovim eden najbolj ohranjenih protiturških taborov na Slovenskem, kar je tudi redkost, saj jih je do danes pri nas malo ostalo. Protiturško obzidje so na razgledni vzpetini okrog romarske cerkve zgradili konec 15. stoletja, pri čemer pa spada med manjše taborske komplekse. Ker je bil premajhen, da bi ob turških vpadih dajal zatočišče večjemu številu ljudi, so v njem imeli skladišča in kašče za žito. Okoliški prebivalci pa so se pred Turki najverjetneje skrivali v bližnji kraški jami Ledenici.

Kot je zapisal konservator **Peter Fišter**, so pri obnovi Tabora nad Cerovim arheologi naleteli na kamnite temelje treh približno enako velikih kašč in v eni od njih je bil ohranjen tudi tlak. Do tega odkritja pa na Slovenskem ni bil znan noben primer taborske kašče.

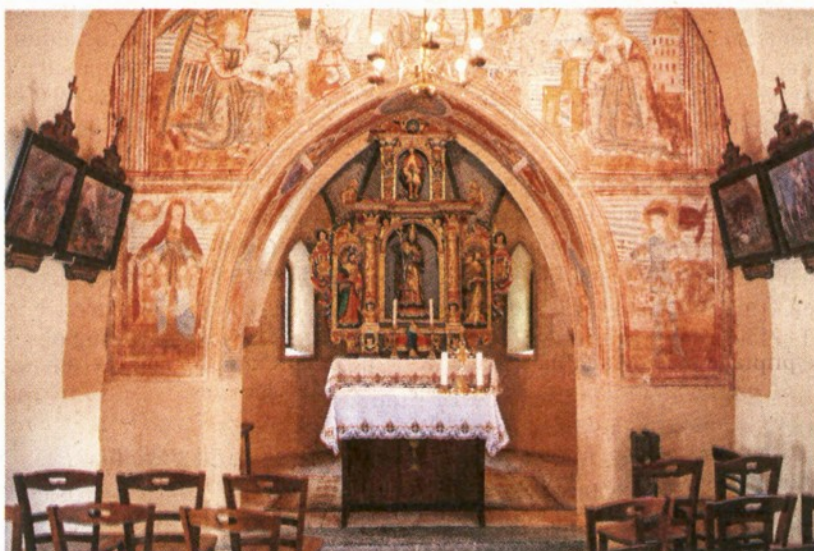
Po učni poti ali Županovi jami

Ob razgledovanju med možnostmi za raziskovanje naravnih in kulturnih znamenitosti, ki jih ponuja okolica cerkve sv. Nikolaja, v Zavodu za turizem Grosuplje pravijo, da je grič Tabor s svojim skoraj 500 metri višine že sam po sebi markantna točka. Zato ga pohodniki radi izberejo za cilj, kjer jih na vrhu pričakata cerkev, obdana s protiturškim obzidjem, in slikovit pogled na Grosupeljsko kotlino. »V zadnjem času je z obsežnim posekom vegetacije, ki posnema zgodovinsko stanje iz časa turških vpadov, z njega ponovno omogočen tudi razgled,« so dodali v Turizmu Grosu-

Tabor nad Cerovim, katerega del je tudi cerkev sv. Nikolaja, velja za enega najboljše ohranjenih protiturških taborov na Slovenskem.

Freske in oltar cerkve sv. Nikolaja

plje, ki podpisuje tudi vse današnje fotografije. Ljubiteljem izletov v neposredni okolici Tabora nad Cerovim priporočajo tudi obisk Županove jame, ki jo je leta 1926 odkril **Josip Perme**, župan tedanje občine Šentjurij pri Grosupljem, zaradi česar podzemni prostor tudi nosi to ime. Ogle dati si je mogoče sedem podzemnih dvoran, okrašenih s kapniki. Vhod v jamo vodi skozi dvorano Ledenco, prav to, ki so jo prebivalci verjetno uporabljali za skrivališče ob turških vpadih, kasneje pa so v njej poleti shranjevali led in živila. Obisk jame poteka v spremstvu vodnika po rednem urniku ogledov.

Po sledeh vodomca se imenuje krožna naravoslovna učna pot, ki se vije od vasi Cerovo, proti Vodomčevemu gaju, skozi gozdni rob, mimo travnikov do zaselka Podlom in izvira Podlomščice. Od tam se pot dviguje po kraškem gozdnem terenu do Županove jame, nadaljuje pa se v smeri Tabora nad Cerovim, kjer se spusti nazaj proti vasi Cerovo. Celotna učna pot je dolga 5,2 kilometra, opremljena pa je z usmerjevalnimi in informacijskimi tablam. Obisk Vodomčevega gaja, urejenega naravnega območja z veliko živalsko in rastlinsko pestrostjo, je lahko še ena od idej za sprostitev v naravi. ■

Slovenske cerkve

Sv. Nikolaj, Cerovo

Tabor nad Cerovim, cerkev sv. Nikolaja

Zvonik cerkve sv. Nikolaja